

Irano užpuolimas

Britų ir bolševikų kariuomenės prieš porą dienų pradėjo žygioti į Iraną, ir šiandien jau turime žinių apie kai kuriuos to įvykius.

Kaip matyt iš pranešimų, Irano armija visose vietose priešinasi išsirovieliams. Tai pirmoji valstybė, su ginklu pasipriešinus Anglijai ir Co., gindama savo neutralumą. Neutralios norėjo būti ir tokios esančios dėjos ir visa eilė Europos valstybių, tačiau to neutralumą jos neįslakė ligi pačių tolimiausiuose konsekvenčių. Teoriškai ir formaliai neutralios, jos tarësi galinčios ir gal net turinčios jausti palaikymą bei simpatijas Anglijai bei jos sajungininkams ir, kraštinius atvejui atėjus, jos pavadė savo ginkluotasių jégas britų ir jų bičiulių dispozicijai. Šiandien tie kraštai turi pagrindo karčiai apgailestauti savo anuometinių politinių vadovų apsisprendimą ir jų nepagrinda pasitikėjimą britų galybe bei apsauga. Iranas, palyginti nedidelis kraštas (vos apie 10 mil. gyventojų), ryžosi pasipriešinti nepalyginti didesnims jégoms — Britų Imperijai ir bolševikinei Tarybų Sajungai. Nebéra pagrindo nė minėti, kad tiek Londonas, tiek Maskva nesigailėjo. Teheranui nei pažadu, nei viliojimu, kad tik palaikytu savo šlyjančią bylą. Dabartinė garbinė Irano laikysena rodo, kad nei Londono, nei juo labiau Maskvos pažadai nebenturi tos patraukiamosios jégos, kuri dar, rodos, taip nesenai sugebėjo sugundyti kai kurias Europos valstybes.

Taigi, propagandas priešmonėmis nebesugebėdami plėsti karo ir jų varyti svetimomis rankomis, britai ir jų naujieji sajungininkai bolševikai griebësi tiesioginės karo — užpuolimo priemonės. Keičiausiai, kad tie agresoriai savo žygį bando lgy ir pateisinti tardami, jog iš užimaus karto jie pasitraukia tuo pat, kai tik nebebusi karinio reikalą tą okupaciją toliau palaikyti. Mums, gerai pažintantiems vieną iš dabartinių užpuolių — bolševikus, tokis pasisakymas atrodo stačiai ciniškai klasingas. Ak gi ir pas mus jie savo bazes buvo iivedę tam tikram sutartyje aiškiai terminuotam laikui... Bolševikai žada iš Irano vėl pasitraukti, kai tam nebebus karinio reikalą? Kad jie turės iš ten pasitraukti, mes visiškai tikim; bet kas bebus likę iš to jauno krašto, paskutiniaisiais laikais entuziastiškai žengusio europinės civilizacijos link, kai iš jo pasišalins raudonieji grobuonys, palieką sunaikinamus visur, kuri tik pasisuka?

Aišku, kaip dieną, kad Iranas buvo užpultas ne tam, kad tenai būtų reikėję užkirsti kelią keliui šimtų vokiečių „perversmėje veiklai“, bet tam, kad britai ir bolševikai gautu tiesioginį kontaktą bendrai veikti aname Rytų regione. Bet kažn, ar tos durys, kurias britai ir bolševikai dabar Irane atidaro tarpusavio susisiekimui, nepavirs durimis į la Diukkirchenas, pro kurias galvotrukčiai ners i užsienius Stalinas su savo raudonaisiais draugais, kai „plačiojoje socialistinėje tėvynėje“ jam nuo vokiečių „ranatų ir kulkų pasidarys per karštą??

Britų - sovietų karo planas

STOCKHOLMAS. VIII. 26. DNB. Reuteris perduoda radijo žinią, kad Maskvoje ir Bagdade pranešama, jog

Irano armija visose srityse pričinasi.

Spėjama, sakoma toje žiniuje, kad britų sovietų karo planas esą ši toks: sovietų kariuomenė, susideanti iš čia arba septynių divizijų slenka Tebriso kryptimi, kur ji nori užimti kelius ir gele-

Vokiečiai paėmė Dniepropetrovską

Tai paskutinė bolševiku atrama vakariname Dniepro krante. Paimta 83.596 belaisviai, 465 patrankos, 199 tankai. Suomiai Karelijoje sėkmingai žygiuoja pirmyn

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪSTINĖ. VIII. 26. DNB. Vyriausioji

kovos lektuvai nuskandino vieną 6.000 tonų talpos krovinių laivą.

plaukus vienoje vilkstinėje.

Šiaurės Afrikoje rugpjūčio 24 d. ir naktį i rugpjūčio 25 d. vokiečių smingamieji kovos lektuvai puolė Tobruko uostą. Pataikius sunkaus kalibro bombomis, buvo sugriauti uosto iрengimai, vienas didesnis prekybos laivas buvo apgadintas, o britų zenitinės artilerijos baterijos buvo nutildytos.

Praėjusių naktį britų lektuvai puolė vakaru ir pietvakariu Vokiečiai, nepasiekiami žymiu rezultatu.

Zenitinė artilerija numušė septynis britų bombonešius.

BERLIN. VIII. 26. DNB. DNB patyrė, kad Karelijoje suomų kariuomenė planingai ir sėkmingai žygiuojanti pirmyn. Nepaisant be atodairios metamų i kovą žmonių ir medžiagos kiekio,

bolševikams nepasiekė sna-

mių žyglavimo pirmyn sulaukti.

Suomijų kariuomenės daliniams pasisekė pastaromis dienomis paimti i nelaisvę 3.500 bolševikų kareivių ir sunaikinti 107 sovietų priešankinius pabūklus. Suomiai sunaikino arba pagrobė 198 patrankas, 150 minosvaidžių, 500 kulkosvaidžių, 10.400 šautuvų, 425 sunkvežimių ir vilkikų, 2.100 arklių ir dideli kiekiai kitokios karo medžiagos. Oro kovose ir zenitiniu patrankų buvo numušti 43 sovietų lektuvai.

ROMA. VIII. 26. DNB. Vyriausiasis kariuomenės štabas praneša:

Italių karinių oro pajėgų vienetai praejusių naktį bombardavo Micca bog aerodromą Maltos saloje.

Šiaurės Afrikoje pasireiškė arti-

lerijos veikla Sollumo ir Tobruko fronte, kur lengvai buvo

sulaikytas pakartotinės priešo mėginimas prisiartinti prie mūsų poziciją.

Vokiečių smingamųjų lektuvų junginiai, lydimi italių naikinuvu, puolė karinius Tobruko taikinius. Buvo smarkiai bombomis pataikyta i vieną dviem 2.000 tonų talpos laivą ir i zenitinės artilerijos pozicijas. Britų lektuvams dar karta pasirodžius viršum Tripolio, žuvo keli civilinių gyventojų ir padaryta kai kurių medžiaginių nuostolių.

Rytų Afrikoje rugpjūčio 24 d. Gondaro srityje mūsų narsieji kariuomenės daliniai ypatingai pasižymėjo ten įvykusiose sėkmingose kautynėse su priešo juhgingiais, i kuriuos jėgo keli tūksancių ginkluotų vyru. Tose kautynėse kovojo vienas juodmarškiniai batalionas su triju ginklu rūšių kolonijiniais daliniais, pridengusiais užfrontės vorą, aprūpinančia Culquaberto įgulą. Išykdant ryžtingą ir baisų priešpuoli, priešui padaryta žymiu nuostoliu.

Priešas ten netvarkingai pateikė atgal. Besitraukiant prieša smarkiai puolė kavalerija, remiasi artilerijos. Buvo paimta daug ginklų, jų tarpe ivarių kulkosvaidžių, ir dideli kiekiai municijos. Be Italijos kariuomenės dalinių, ypač ten pasižymėjus šie kolonijinės kariuomenės daliniai: 14-jie eskadrono grupė, 81 ir 77 batalionai, 44 baterija ir „pasienio būrių“ grupė. Rugpjūčio 25 d. anglų lektuvai puolė mūsų grīžančią sunkvežimių vorą. Culquaberto ir Fercabero įgulos kariuomenės daliniai numušė tris anglių lektuvus. Ta pačia dieną kitų anglių lektuvai puolė pali Gondara. Vieną ju lektuvą numušė zenitinė artilerija.

Viduržemio jūroje mūsų lektuvai numetė torpedą į vieną Didžio klasės kreiserį prie Kyrenaikos pakraščio, į šiaure nuo Sollumo.

Vienas vaizdas iš tūkstančių

BERLIN. VIII. 26. DNB. Baisios tragedijos, įvykusios Baltijos erdvėje besitraukiant sovietų kariuomenei, aiškėja dabar iš vieno netoli Rakverės esančio kaimo seniūno pašakojimui.

„Iš miškų išėjó bolševiku kareiviams gaučios ir išveržė į mūsų kaimą, — pasakoja seniūnas. — Jų prisirinko pilni kiemai, jie padegė daržines ir sudiegino tvaruose galvijus. Jie neklaušė, ar pastatoje dar buvo žmonių.

Jie paleido šūvinus į dvi iš degančio namo bėgančias moteris.

Paskui pradėjo jas spardyti ir buožėmis bei kastuvalais mušti, iki tos beginklės aukos visiškai nutilo.

Vienai senai kalmietei, kuri prieto savo namo durų virė pietus, jie persėvė krūtinę, paskui puolė kitą šeimą, nužudė mažus vaikus ir jų tėvus ir nusitempė su savimi dvi dukteris, kurių po keletos dienų buvo atraustos smarkiai sužalotos netoli eseancijoje, giroje. Netrukus visi ūkiai sudėgė ir pavirto pelena.

Irane. Jis ta proga visiškai nepaminėjo paties Irano pozicijos.

Laikraštis tai laiko tylu Jungtinė Valstybės priartamu britų sovietų išveržimui į Iraną.

Pasak laikraščio, esą galima laukti, kad po Anglijos žygio Jungtinės Valstybės sustabdys eksportą į Iraną, bent neleis gabenti visų prekių, kuriomis reikia gauti išvežimo leidimų. Laikraštis spėja, jog bus rasta priemonių išaldyti Irano kreditams Jungtinės Valstybės. Po galutinio Irano okupavimo, sakoma toje „New York Times“ žiniuje, tas kraštą gūsias svarbiausia transito sritis Jungtinė Valstybės ir Britų pažadėti Sovietų Sajungai para mai tekti.

Atsiliepimai apie Irano užpuolimą

Anglai ramiai leidžia bolševizmui užtvindinti naujas šalis. Irano užpuolimui Amerika tyliai pritaria

BERLIN. VIII. 26. DNB. Wilhelminstrassės sluoksniuose šiandien buvo pažymėta, kad

anglių sovietų Irano užpuolimas yra naujas žedas anglų karo išplėtimo planų granodyje.

Per pastarosius dvejus karo metus daugiau negu vieną kartą buvo progū šie planai stebėti. Kaip ypatingai žemą faktą čia nurodoma ta, kad

Angliai visai ramiai leidžia bolševizmui užtvindinti tokį pavyzdingai neutralų kraštą kaip Iranas,

arba bent jo dalį.

BERLIN. VIII. 26. DNB. Berlyno vakariniai laikraščiai rašo apie at-

garsi, kurį sukėlė pasaulio opinijoje anglių ir sovietų išveržimas į Persią.

„Berliner Boersenzeitung“ pažymi, kad smurto veiksmas prieš Persią pasaulyje sukėlės juo didesni pasipiktinimą, kad jis įvykės veiklą tuo pat metu, kuomet Churchillis per Anglijos radiją plepėjė apie teisingumą ir tautų atvadavimą.

Visame pasaulyje esas pažymimas prieštaravimas britų politikoje tarp žodžių ir darbu.

Kaip ypatingai būdingas Didžiosios Britanijos „atsakingumo jausmu“ žmonijos atžvilgiu pažymimas taip pat ir tas lengvumas, kuriuo Persijos dalis pavesta bolševizmui. Pasiremiant spaudos balsais, — taip baigia laikraštis, — jau dabar galima pasakyti, kad

Persijos išprievertautojams jų darbas propagandiniu atžvilgiu žymiai labiau pakenkė, negu strategiškai galėtų kada nors būti naudingas.

Pigūs laurai kuriai Anglia tikisi gauti kovodama prieš nedideli valstybę, o beto dar su bolševiku pagalba, pasaulio akys pavirsta gedos dėme.

Tačiau anglų ir sovietų spaudoje,

— taip pareiškia „Deutsche Allgemeine Zeitung“, garsiai žodžiais garbinama anglų ir sovietų ginklo brolys į ir Persijos puolimas vadina „pirma bendros karienės akcijos proga“.

Be to, anglų ir sovietų spauda plačiai nagrinėjanti anglų ir sovietų sauvalės aktu diplomatinę išoriją ir motyvus, tvirtindama, pavyzdžiu, kad karienė akcija esanti išsimtinai nukreipta į Persijoje gyvenančius vokiečius, o ne į pačią Persią. Angliai nori tik apsaugoti Persijos naftos laukus ir jos susisiekimo linijas, vedančias į Kaukazą; ižgyti masas į Persiją esas tik priemonė krašto saugumui patikrinti. Vienu žodžiu,

nurodoma eilė nerimtų ir stačiai juokingų motyvų.

kuriems, kaip „Deutsche Allgemeine Zeitung“ pažymi, niekas pasaulioje jau nebetti. Visi suprantą, kad šis užpuolimas priklausas prie puolikų karienės programos. Todėl ir į Persijos nesutiskimą atsisakyti nuo savo suvereniteto ir neutralumo anglai ir jų sajungininkai ašakė bombomis ir granatomis.

NEW YORKAS. VIII. 26. DNB. „New York Times“ Vaingtono korespondento pranešimu, užsienių reikalų ministras Hullis per spaudos konferenciją pasiskėdė karo

Iranas padarė, ką galėjo, britams ir sovietams patenkinti

Nepaisant to jis buvo užpultas pirmiau, negu apie tai paimo. Irane visur priešinamasi užpuolikams

TUNISAS. VIII. 26. DNB. Teherano radijo pranešimu, Iranos ministras pirmmininkas Ali Mansuras nepaprastame Iranos parlamento posėdyje pasakė Iranos tautos atstovams šią kalbą:

„Jūs visi žino e, kad nuo pat dartinio karo pradžios Iranos vyriausybė sutikdama su šacho noru, buvo paskelbusi griežčiausią savo krašto neutralumą. Tokia politika buvo vedama tikra iš žodžio prasme ir vadovaujantis geriausiomis mūsų galimis. Mes laikėmės draugiškiausiu ir nuoširdžiausiu santykų palaikymo politikos su vienais kraštais, sueinanciais i santykius su Iranu, ypač su savo kaimynais.

Nepaisydama to, britų vyriausybė, susitarusi su sovietų vyriausybė, įteikė ultimatumą,

kuriame reikalaujama iš Iranos ištremti daugumą Irane gyvenančių vokiečių. Iranos vyriausybė toms vyriausybėms užtikrino, kad Iranas stebi kiekvieną visų krašte esančiu svetimšaliu judėjimą ir kad iš nedidelių vokiečių skaičiaus negalėtų kilti jokio pavojaus. Stengdamasi nurodinti Angliją ir Sovietų Sąjungą, Iranos vyriausybė émési net atitinkamų žygų gyvenančiu krašte vokiečių skaičiu apriboti ir padarė visa, ką galėjo, britų ir sovietų vyriausybėms patenkinti.

Tenka labai apgailestauti, kad, nežūrint visų Iranos vyriausybės pastangų taikai išlaikyti, Anglijos ir Sovijos Sąjungos astovai, užuot taikingu būdu apsvarsčius reiškalus, pirmiau i 4 val. atėjo pas mane su grasinančiu ultimatumu. Pagal man prieinamus pranešimus,

britų ir sovietų pajėgos buvo jau peržengusios sieną, dar prieš tų kraštų diplomatiškiam astovams pas mane ateinant.

Britų karinės pajėgos puolė Iranos uostuose sėvėjusius laivus, ir britų lėktuvai jau apmėtė bombomis ir granatomis keletą Iranos miestų. Iranos valdžios organai émési visu būtinu žygį susidariusiai padėciai pasitikti“.

ROMA. VIII. 26. Agentūra „Mondo Arabo“ praneša iš Kabulo, kad

Irano vyriausybė įsakė savo

pasiemio kariuomenės daliniams visomis priemonėmis ginti krašto nepriklausomybę.

Be to, vyriausybė Kabule ir Ankarajo pareikalavusi pritaikyti Saadabado pakto nuostatus, kuriai numatoma „a pakto“ pasirašiusiu valstybių palankus neutralumas tuo atveju, kai vienai iš pakto signatarų užpuola kurį nors rečia, pakto neperašiusi valstybę. Iranos ministras pirmmininkas pranešė apie ivairių Persijos miestų bombardavimą.

AMSTERDAMAS. VIII. 26. DNB. Reuteris praneša, kad ižyg' uodami i Iraną, anglų kariuomenės daliniai Abadane sutiko pasipriešinimą. Tokiu reuteris praneša, kad

„i Iraną žygiuojančių anglų kariuomenės dalinių“ sutiko pasipriešinimą ir visose kitose vietose.

Pagal tą patį Reuterio pranešimą, numatoma, kad sovietai okupuos vieną, o britai — kitą Irano dalį.

STOCKHOLMAS. VIII. 26. DNB. „Stockholms Tidningen“ Londono korespondento pranešmu, per turku radiją buvo paskelbta, jog

Taebrio kryptimi žygiuojančia sovietų kariuomenė sudaro 6—7 divizijos.

Anglų kariuomenėje, kuri žygiuoja pietuose, yra 4—5 divizijos ir lėktuvų junginiai. Žiniomis iš tų pat šalių, generolas Wavelis esas jau Iranė.

KABULAS. VIII. 27. DNB. Teherano radijas apie karo veiksmus praneša, kad rugpjūčio 25 d. 4 val. ryta i Persijos teritorija išveržė iš šiaurės — sovietų kariuomenė, o iš pietu ir piešričių — anglai.

Prieš lėktuvai bombardavę miestus Arzibili, Rešta, Ahavaž ir kitas vietoves.

Miestų gyvenamuose kvartaluose ir civiliniu gyventojų tarpe padaryta žymiai nuosorių, bet kariuojantys likę veik nepaliesti. Tabriso mieste zenitinė artilerija numušusi vieną priešo bombonešį. Motorizuoti sovietų daliniai prasiveržę iki Džufos ir Maku. Keturiose vietose, būtent prie Khanakino, Kasr — Sirkino, Naft — Khano ir Abadano, i Persijos teritoriją išveržė motorizuoti anglų vienetai.

Sovietų laivynas Kaspijos jūroje ir anglų laivynas Persi-

jos jlankoje pradėjė pulti Persijos krantus.

Netikėtai užpulta Persijos kariuomenė keliose vietose a kakliai pasipriešinusi. Keliose vietose jai pavyko praeša sulaikyti, išvedant iš riukuotės du priešo šarvuociai.

Gyventojai visose krašto dalyse esą tvirtai pasiryžę ginti tevynę ir registravosi verbabimo punktuose.

STOCKHOLMAS. VIII. 26. DNB. Kaip Reuteris iš Simlos praneša, čia oficialiai paskelbta, kad rugpjūčio 25 d. anksti ryta britų kariuomenės daliniai trijose vietose išėjė į Iraną.

Abadane britų kareivių buvo nuleista lėktuvalis, toliau buvo užimta Bender-Sachpuro viešovė. Tuo pačiu metu britų indu kariuomenės daliniai perėjo Iranos Irako sieną ties Kaniki-

nū.

Net patys aukštieji bolševiku vadai nesiorentuoja padėtyje

BERLIN. VIII. 26. DNB. Persekiuant bėgančius sovietų kariuomenės dalinius Dniepro ruože, prieš keliais dienas į vokiečių rankas pateko vienos sunkvežimis su sovietų karininku bagžu ir paštu. Peržiūrėjus karininkui ir komisaru laiškui, paaikėjė, kaip sunkiai nukentėjo sovietų sudaužytos divizijos:

20 bėgančiu bolševiku priklausė 10-čiai īvairių formacijų.

Laiške rašoma: „Visais dideliais keliais eina vokiečiai, mums giliela naudotis tik siaurių kelieliai ir šunkeliai“. Taip rašo sovietų majoras Trofimovas. Sovietų 562 šaulių pulko vadas majoras Tatėščiukas savo laiške vaizdžiai nusako sunkiai sovietų padėtį. „Nepagalvotais i statymais kareivai stundomi tai šen, tai ten. Trūksta transporto priemonių, benzino ir maisto. Jau kelios dienos kai neturime jokio ryšio su vyresnių sėstabais.“

Net patys aukštesnieji vadai ir politiniai komisarai nesiorentuoja padėtyje ir pasiduoda blogiausiams gan-

dams. Bet geriau yra vienreikšmės blogos žinios, negu tokia padėtis. Vienas yra aišku: padėtis darosi vis pavojingesnė, kareiviu mes turime daugiau negu reikia, tačiau be pakankamo skaičiaus tankų ir lėktuvų mes negalėsime nugalėti.“

Afganistane didelis nerimas

KABULAS. VIII. 26. DNB. Prasidėjė prieš Iraną nukreipti anglų sovietų karo velksmai sukėlę didžiausią nerimą viename Afganistane.

Britų sluoksniai Kabule vienai parėškia, jog, okupavę Iraną, britų indu kariuomenės daliniai turėjygioti iš Afganistana, kad tuo būdu būtų sudarytas bendras anglų sovietų frontas Vidurinėje Azijoje. Informuotose Afganistano sostinės sluoksniuose su susirūpinimui žiūrima į kariuomenės telkimą prie Sovietų Sajungos ir Indijos sienos.

Liūdnas bolševikų generolo prisipažinimas

BERLIN. VIII. 26. DNB. Pažintas prie Umanės į nelaisvę aštuonto sovietų šaulių korpuso vadą, generolas majoras Snegovas, nepaprastai išpūdingai papasakojo apie vyraujančią sovietų kariuomenėje šnipinėjimo ir kontrolės sistemą.

Kiekviena karininkų papaskojo jis, nuo žemiausiojo iki aukščiausiojo, nuolat sekė GPU organai.

Kiekviena smulkmena tarnyboje ir už tarnybos ribų, kiekvienas pasikalbėmas ar susitikimas, kiekvienas karininkų atsilankymas vienai pas kitą, tikslausiastebimi ir reg's ruojami. Karininkas apie kiekvieną, kad ir visai menka, išyki turi daryti raistiška pranešimą.

Nutarimus dėl paskyrimo karininku, dėl perkėlimu, komandruočių ir paaukštinimų darantį GPU ir jos organai.

Kiekvieno kortelėje, esančioje GPU kartotekoje, išrašytas neigiamas pažymys, tas, nors ir kaip stengtisi, vis tiek nebus paaukštinamas. Tos sistemos dėka, sovietų karininkų tarpe ne-

praprastai nusmuko draugišumas ir išbujojo pataikavimas bei įskundinėjimas.

Kas noris būti paaukštintas, turis visų pirmą gerai sutiki su savo politiniu komisaru, kad šis duotų apie atitinkamą karininką palankų atsiliepimą GPU igaliotiniui. Dėl tos sistemos karininkai, eidi am savo karines pareigas, jaučiasi

labai netikri ir ji juos labai slėgianti. Kareiviskai galvojančiam žmogui daryti karininko karjerą esą labai sunku. Bet jei kas jau tapo sovietų karininku, tas nebegalis iš sovietų kariuomenės ištosti. Palikti karininko karjerą reiškia Sovietų Sajungoje tą pat, kaip atsisakyti ir nuo visokių kitokių darbo galimumu.

Lenkynės tarp vokiečių šarvuociu ir bolševikų traukinio

BERLIN. VIII. 26. DNB. DNB agentūrai pranešama, kad pirmadienį išvijo lenkynės tarp šarvuociu ir sovietų traukinio, per kurias

vienu vokiečių šarvuociu kuopą Rytų fronto šiaurinėje dalyje sulaike tris sovietų geležinkelio transportus ir paėmė 50 municiją pakrautu vagonu.

Vokiečių šarvuociai pastebėjo geležinkelio bėgių vingvje viena traukini, mėginusi dideliu greičiu nuo jų paspruktis. Per kelas minutes vokiečių tankai tiek prisiartino prie traukinio, kad jie galė-

joji iš 500 metrų atstumo įėjimai apšaudyti. Pramušus garvežio katilie sklype ir sužalojus jo ratu išengimus, garvežys sustojo. Kiek vėliau ta vokiečių šarvuociu kuopa užklupo dar du sovietų transporto traukinius, stovėjusius ant laisvų bėgių. Prieš pradedant tiems traukiniams važiuoti, buvo smarkiai apšaudyti jų garvežiai. Iš daugybės vagonų pakilo liepsnu liežuviai, ir su dideliu liepsnu iššoko į orą vagonai cīernos.

Beregint abu traukiniai buvo apimti ugnies, sunaikinusios svarbias sovietų atsargas.

Pulkininkas J. Petruitis

Kaip jie mus sušaudė

14

— Tai ką, ar dar ilgai tu... taip taip mulkinis? Manai, kad mes nežinome, ką tu darei? Mums viskas yra žinoma iki menkiausią smulkmens. Tavo draugai jau visi pasiūsi. Jie visi kiek tavęs nepasigailėjo. Mes prieš porą ménescių galėjome tave areštuoći, bet mes visą tą laiką stebėjome, ką darai. Neužmiršk vieno, kad mes nieko nebijoime ir mums nėra ko skubėti, nes nuo NKVD akies niekur nepasislėpsi. Matai, kiek ten ant stalo guli daug, net per daug, medžiagos apie jūsų kontrrevoliucinį veikimą. Ten yra visų tavo draugų parodymai; jei norési, galėsime tau juos paskaiti. Jei jau taip nori, tai aš galiu tau pranešti dar geresnių naujienų; šiandien į mūsų rankas pateko jūsų radio siūstuvas ir rotatorius, kuriuo jūs spausdinot nelegalią literatūrą... Nenorai sakyti teisybės — nereikia: ne man skaudės, bet tau skaudės — supūsi, besédėdamas karcerje!...

Gana ilgai jis man, kumštis grasingamas ir rankomis skryciandomas, rodė savo nepaprastą iškalbingumą ir perdėm visą ko žinojimą. Ne viską aš ir beatmenu, ką jis man prišnekėjo. Iš Dunkovo veido pastebėjau, kad ne visos Razauskos žinios, kurias jis man pasakojo, Dunkovui patiko. O man Razauskos žinios buvo labai naudingos, nes tuoju supratau, kad jis aug ko nežino.

Razauskas iš kabineto išėjo visiškai patenkintas. Dunkovas, matyt, buvo labai nepatenkintas Razauskos įsikišimui, kuris daug ką man pasakė, ko jie dar visiškai nežino. Dunkovas, kaip prityrės NKVD specas, gerai žinojo, kad kalinis gaudo kiekvieną smulkmeną, nieko nepraleidamas, kas jam gali būti naudinga.

— Na, tai taip ir užrašysim, kad tamsta, nuvažiavę į Vilnių, su minimais asmenimis (pavardžių neminėsim) nesusitikai, kontrrevoliucinės organizacijos uždavinio neįvykdė, o girtavai restoranuose — „Kazbeke“, „Bristolyje“ ir „Italijoje“ su atsitiktiniais nepažiūstais žmonėmis ir visus pinigus pragrérei.

Tos nakties tardymas tuo ir baigėsi. Pasiuvinės visuose parodymų lapuose „Ž. girelė“ nuvežė mane ta pačia tvarka, kaip kad atvežė, į mano karceri Nr. 72. Prie karcerio durų prižiūrėtojas iškrėtė mane, nes kiekvienu sykiu sugrįžusi kalini iš tardymo krečia (taip reikia), ir uždare.

Nors ir atsiguliau, susivyniojės į paltą, bet iki komandos „kelk“ užmigti nebegalėjau. Kur tau užmigsi, kad galvoje visas minčių sąšlavynas pasidarė — mintis minti, vaizdas keičia. Be to, nuo „funkės“ ir spardymų šonai ir nugara skaudėjo. Rodos, viskas pasitaisyti, jei gaučiau rūkyti, nors vieną dūmelį užtraukti... Bet rūkalų neturiu, o kad ir turėčiau, į karcerį įsinešti neduotų; nes krësdami atimtų.

Rytmetį labai nustebau ir apsidžiaugiau, kai gavau visą porciją duonos — 500 gramų, cukraus ir šiltos kavos puoduką. Kiek maža žmogui tereikia, kad pasitaisyti jo nuotaika! Išgérės juodos kavos su duona, pasiūtai visiškai laimingas. Ruošoj būdamas, sąšlavų statinėj radau gerą papiroso nuorūką. Labai geras buvo prižiūrėtojas, kad išdrisau paprašyti degtukų. Degtukų jis man nedavė, bet uždegė man

tā nuorūką, surūkės drėgną rudą nuorūką, apsviaigau ir pasiūtai visiškai patenkintas. Pradėjau vaikščioti po savo kambari, kaip didelis ponas. Ir peles daug geriau pavaišinau. Jos, matyt, išsiligę laukė manes. Laibai gudrūs gyvulėliai tos peles. Jos greičiau pajunta negu aš, kada prižiūrėtojas prisiartina prie kameros durų ir pažiūri į „vilkeli“ — jos viena akimirka pabėga į savo urvus; matyt, su kalėjimo administraciją jos taip pat nemégsta bendrauti, kaip ir kalinių. Viskas, rodos, būtų gerai, kad ne ta kameros durų anga, kuri balsiai įgriso mano akims, kad jis kreiva: metrinės sienos storume kairioji jos pusė daug žemesnė už dešiniąją, todėl ir labai senos biauriai geležimis sukalinėtos durys atrodo taip pat kreivos. Tai ne juokas — kasdien ir kasdien matyti lange tris eiles geležinių grotų, pašas niūrias sienas į kreivas duris!

Dabar vaikščiodamas daugiausia galvojau, kas gi mus galėjo išduoti? Tarp daugelio īvairių spėliojimų sustoju ties vienu žmogumi, kaip vėliau įsitikinau, visiškai nekaltu, tikrasis išdavikas buvo toks asmuo, apie kuriu nėra iš mūsų negalėjo pamanyti.

KRONIKA

PRADŽIOS MOKYKLŲ INSPEKTOARIAMS

Paaškėjus, kad miestuose ir miesteliuose pasunkėjo apsigyvėnimo salygos ir atsiranda sunkumu su patalpomis, pavedama pradžios mokyklų inspektoriams šalia I — V skyrių kaimuose, kur atsiranda pakankamas mokiniai skaicius, steigti ir VI skyrius: Kol dar nera galutinai nustatyta VI — VII skyrių programa, vadovautis senaja VI skyriaus programa (1940 m. Švietimo Ministerijos leidinys Nr. 527).

Pradžios mokyklų inspektorai prašomi numatomieems steigti VI skyriams skirti mokytojus, pavesti jems darbą ir jų skyrimo (ar kėlimo) projektus siusti Švietimo Valdybai.

Pradžios Mokslo Departamentas

GIMNAZIJŲ IR PROGIMNAZIJŲ DIREKTORIAMS

Nuo 1941/42 m. metų pradžios Švietimo Generalinio Tarėjo nutarimu gimnazijos Kauno I, Kauno IV, Panevėžio I, Šiaulių I, Marijampolės I, Vilniaus I, Vilniaus III ir Vilniaus V skiriamos tik berniukams, o mergaitėms skiriamos gimnazijos Kauno II, Kauno III, Marijampolės II, Panevėžio II, Šiaulių II, Vilniaus II, Vilniaus IV ir Vilniaus X. Šių gimnazijų mokiniai kartu su dokumentais perkeliauti į savo lyčiai skirtas gimnazijas arba laisvai jas pasirenka.

Visos kitos gimnazijos ir progimnazijos paliekamos mišrios, bet, kur salygos leidžia, ir jose sudaromos atskiro berniukų ir mergaičių klasės.

Vidurinio Mokslo Departamentas
TAUPOMOSIOS VALST. KASOS
perkeltos iš Laisvės al. Nr. 68/70 į Laisvės al. Nr. 66 (buvo. Kredito Bankas). 614(1)

Smulkmenėlės apie raudonuosius Kauno valdovus

Puikiai atsimenamame, kaip bolševiku laikais jų spauda, radijas ir agitatorai garsiai šaukė, kad iki ju atėjimo Lietuvą valdė ne save gabumais pasizymėje, bet per protekcionas į aukštias vietas patekę valdininkai, o „pažangieji Inteligentai“ buve skriandžiamai ir persekiojami. Tačiau netigai trukus visiems pradėjo aikštėti biaurus raudonųjų melas, kai į atsakingas vietas pradėjo skirti „pažangiuosius Inteligentus“, kurie esuše vos ištengdavo pašrašyti. Kauno miesto vykdomejo komitetu pirmyninku buvo paskirtas žažal raštingas autobusų susiseikimo įmonės stalius A. Šimanas, sekretorium Kauno padauža J. Šermošenko. Savaimė suprantama, kad šiu „pažangiuojančiu inteligenčiu“ šešėlyje sedėjo žydai. Šmulevas ir vienas atvykėlius, kurie ir buvo faktinių valdovų. Atsisėdė aukštose vietose, Šimanas ir Šermošenko labai negražiai pradėjo atskaitytis su buvusiais savo darbo draugais. Šimanas ir Šermošenko įsakymu iš autobusų susiseikimo įmonės dirbtuvu buvo atleisti keli darbininkai ir du tarnau-

tojai, kuriuos apkaltino neva tarnavus saugumo policijo, nors iš tikrujų nė vienas iš atleistųjų niekada nei slaptojoj, nei viešojo policijoje nebuvu tarnavę. Vienu tarnautoju Šermošenko pareikalavo atleisti vien tik todėl, kad jis turėjo nelaimė Šermošenkai tarnaujant karluomenėje, būti jo tiesioginiu viršininku ir kaip netvarkingu, blogo elgesio į ardantį drausme, nubaustavo. Kai atleistieji norėjo asmeniškai pakalbėti su Šimanu ir pasiaiškinti, raudonasis miesto valdovas per pasiuntini pranešė ju nepriimtis. Gatvėje susitikės savo buvusius bendradarbius ir draugus, su kuriuose dirbo vienėje durtuvėje ir net prie vienos mašinos, ju jau „nebeprāzdindavo“. Ta tiesa jam darbininkai per vieną susirinkimą atvirai pasakė į akis. Be to, jam pradėjus vienam susirinkime išleidinėti ir neteisingsai pulčiai kuriuos darbininkus, visi darbininkai, žinodami, kad jų draugai neteisingai puolami, pareikalavo raudonai poną savo žodžius atšaukti. Nors visokiai būdais jis išsiskinėjo, bet darbininkai vieningai triukšmavo ir nedavė jam kalbėti, kol jis nora puse burnos išleistuosius atspėti. Tai buvo dienos sensacija ir graži darbininkų vieningumo demonstracija prieš raudonuosius apgaudinėtojus.

Prieš kiek laiko skaitome apie LKP, kaip milijoninių sumų išelkotą. Pasirodo, kad nuo jų neatstilkite ir mažesni bolševikėliai. Nors jie buvo bremokeliai ar mažamoksliai, bet

LKP juos pasodino į aukštas ir atsakingas vietas. Štai, autobusų susiekiimo įmonės direktorių buvo paskirtas mažamokslis kalvis VI. Šiškis. Sekdamas savo „mokytojų“ pavyzdžiu, įmonės pinigais švaistėsi kaip savo „Draugas“ VI. Šiškis paprašė direktoriaus VI. Šiškio 2.000 rb avanso. Aišku, pralymas buvo patenkintas. Jo „idėjos draugas“ kadru skyriaus vedėjas paprašė 800 rb ir, žinoma, taip pat gaivo. Spaldo revoliucijos šventei, ūkiams, įvairiems plakatams ir bolševiku „svėntuju“ paveikslams buvo išleista apie 4.000 rb.

IŠ PRANCŪZIJOS ŪKIO ŠALINAMA ŽYDŲ ITAKA

VICHY, VIII, 26. DNB. Prancūzijos vyriausybė išleido įsta yma, kuriuo siekiant pašalinti žydų itaka iš Prancūzijos ūkinio gyvenimo. Generalinis komisaras žydų reikalams, remdamas tuo įstatymu, gali paskiri laikinius valdytojus vienos žydų rankose esančioms arba žydų valdomoms pramonėms, prekybos ir amatų įmonėms, nejudomam iurtui, išnuomotam turtui, pagaliu ir judomam iurtui bei brangenybėmis, kurios gali būti parduotos.

BERLIN, VIII, 26. DNB. Meksikos chargé d'affaires'ui pranešta, kad Vokietijos vyriausybė jaudžiasi priverta atsaukti egzekvūrą Meksikos konsulams Vokietijoje.

Iš visos Lietuvos

MARIJAMPOLE

Cukraus fabrikas ruošiasi sezonui

Marijampolės cukraus fabrikas nuo karo nėra nukentėjęs ir jau baigia pasiruošimus artėjančiai kampanijai. Fabriko mašinų remontai jau baigiami, taisomos kai kurios patalpos ir ruošiamasi rinkelių priemimui. Šiuo metu peržiūrima visi cukriniai rinkelių ivertinimai, kuriuose darė specialiai fabriko įukius pasiusti tikrinėjai. Apskritai, cukriniai rinkelių derliaus ivertinimas yra geras, tačiau aptikta ir tokiai viety, kur dėli lietaus stokos rinkeliai gana

skurdžiai atrodo. Šiuo metu augintojams yra išmokami avansai. (s)

Audimo fabrikas dirba pilnu tempu

Vilnonių audinių fabrikas „Šešupė“ jau kuris laikas dirba pilnu tempu. Šiuo metu fabrikas dirba vienos prekybos įmonių didesnius užsakymus. Fabrike dirba anie 50 darbininkų. (s)

Vykdomas miesto planavimas

Sunaikintu per karą miesto trobesi atstatymas bus pradėtas vykdyti tada, kai bus baigtas naujas nukentėjusios miesto dalies planavimas. Prie planavimo darbu dirba keli matininkai ir kelios dešimtys darbininkų. Nukentėjusių trobesių savininkams leidžiama išsirengti patalpas laikinai gyventi su salyga, kad jie nekliduys, esant reikalui, juos nugriauti. Sugriaudtu mūriniu namu plytos darbar apvalomos ir bus panaudotos kain statybinė medžiaga. (s)

Bėmesio!

Visi turintieji pretenzijų į koop. gam. artele „Varpa“ pri-
valo iki š. m. rugpjūčio mėn. 10
d. pareikšti pretenzijas. Iki to
laiko pretenzijų nepareikškus vė-
liu bus pretenzijos nepriim-
mos.

Art. „Varpa“ valdyba
Savanorių pr. 109.

536(3)

SKUODAS

Šelpiami nukentėję nuo karo

Iš po karo likusių be pastogės šiuo metu dar maitinama apie 500 asmenų. Aukų surinkta apie 5000 rb. Daugiausia aukoja ūkininkai.

Kaimuose nukentėjusieji šelpia vieni kitus maistu, padeda dirbtai laukose. Daiktinių kaimiečių au-
ky tenka ir miestelio nukentėju-
siems.

Karui kilus, suorganizuota vie-
tos ligoninė, kurioje dabar yra
apie 15 lovų.

RADIO PROGRAMA

KETVIRTADIENIS, VIII, 28

6.00 Malda, dienos min. 3, laikas, pranešimai, tolimesnė dienos progra-
ma. Rytinis koncertas; 7.00 Žinios vokiečių kalba; 7.15 Koncertas; 8.15 — 9.15 pertrauka; 9.15 Žinios; 9.30 Koncertas; 10.10 Čiurlionis menininkas; 10.30 Ivairių tautų dainos; 11.30 Vilniaus miestas ir gamta; 11.50 Baladės; 12.00 Varpu muzika iš Karo muzejaus. Tolimesnė dienos pro-
grama. Vidudienio koncertas; 12.30 Žinios vokiečių kalba; 12.45 Koncer-
to tesinys; 14.00 Žinios vokiečių kalba; Koncertas; 15.00 Žinios vokiečių kalba; Koncertas; 16.00 Garsų paradas; 17.00 Žinios vokiečių kalba; 17.15 Žinios.
Iš laikraštių, pranešimai; 17.40 Mal-
dos ant akmenų. Fausto Kiršos poe-
zija; 18.00 Sutekėjimo trys upelai.
Dainuoja op. sol. Antanas Sodeika;
18.20 Vokiečių kompozitoriu simfoninės muzikos koncertas; 19.00 Pra-
nešimai iš fronto. Vyriausios vokiečių karos vadovybės pranešimai ir
žinios vokiečių kalba; 20.15 Žinios;
20.30 Vokiškai lietuviams; 20.45 Plokšteliu muzika; 20.55 Programa
rytdienai; 21.00 Vakarė prieblandoj.
Groja Kauno Radiofono saloniinis
orkestras. Solistas Stepas Bacovi-
čius. Diriguoja Jonas Lechavičius;
22.00 Žinios vokiečių kalba. Po žiniu — šokių muzika; 23.00 Programos
pabaiga.

Kūrybinių pajęgų sutelkimas

Zemės planetos gyvija valdo vieną dėniši: atskiro individu palenkimas bendruomenei, arba rūšiai. Gyvulių pasaulyje šis dėnišis reiškiasi nesamoningu, instinktiniu, būtinumu. Žmogiškųjų būtybių pasaulyje jis išskyla į samonigos bėti laisvos pareigos aukštį. Atskiro asmens interesu palenkimas bendruomenei žmonijos gyvenime yra prievolė.

Kiekvienu žmogiškoji bendruomenė tiek vertinga bei pažangia, kiek ji teisingai supranta ir gyvai vykdo reikalavimą asmeninius interesus palenkiant bendruomenei. Gyvais kūrybiniais laimėjimais nauju tiesu atskleidimais bei naujais gamtos jėgų žmogui palenkimas pražysta tie laikotarpiai, kuriais atskiras žmogus pauso ne savo asmeninio „isikūrimo“, bet vertingo bendruomenės ateities praturtinimo savo kūrybos žiedais. Ir atvirkšciai: tais laikotarpiais, kai žmonės, spiove į ateitį, vaikosi tik savo dabar, šiuo pat akimirkniu, pasiekiamo peleno, kūrybinių žmonijos jėgų arterijų kraujas stingsta, kalkėja, ir — gyvas gėles pakeičia spalvoti popieriai!

Konkrečiam bendruomenės gyvenime ši asmeninių interesų bendruomenei palenkimo prievolė yra ne kas kita, kain jos vienybės reikalavimas. Vienybė, kai visu kūrybinguju pajęgų sutelkimas, yra pati konkreči asmeninių interesų bendruomei palenkimo išraiška. Anam bendrajam idealiziniam atskiro asmens bendruomenei palenkimo reikalavimui tautinė vienybė teikia konkretių lyti.

Tuo tik vienybė ir išryškėja pagrindine bendruomenės kūrybino gyvibingumo savyga. Atnaskyrėliška pastanga tik labai retais atvejais esati kūrybiškai naši. Kūrybiniai laimėjimai visada paprastai yra vieni kitus skatinančios bei įpareigojančios santakos vaisiai. Tie laikotarpiai, kuriuos kiekvienas veikia „kas sau“, paprastai lieka bergždi. Tai niekada nepamirština istorijos tresa.

Atskleidimas gilioje vienybės pagrindo — visa gyvijos pasaulių valdančio atskiro individu bendruomenei palenkimo dėsnio — mums teikia ir jos tikrybės mastą.

Ne visa, kas buržuaziškai teikiama vienybės vardu yra tikroji vienybė, kai ne kiekvienas idealizmas yra tikras. Galima spekuliuoti ir didžiomis vertybėmis.

Tikra vienybė taip skiriiasi nuo jos tariamybės, kaip tikras idealizmas nuo neverto šio žodžio naujomo.

Tikras idealizmas yra pati savo darbo ir, priešius, net gyvibės aukojimas bendruomenei, laimingesnei jos ateicių. Toks idealizmas persunkia visus žmogaus nusiteikimus bei nusistatymus, visa jo gyvenimą. Atskira žmogu jis daro bendruomenės idealu irankiu. Idealistiškai nusistates žmogus ir gyvena mažiau savo asmeniniu, o daugiau bendruomenės gyvenimu.

Bet buržuazinėje visuomenėje neretai idealizmas — teisingiai, tas žodis — reiškia tik priemonė lengvatikiamis pavirkti ir savo darbams paslepsti, vienu žodžiu, kaukę. Tais visais atsitikimais atskiras žmogus, užuot pats taranės idėjai, ja nadaro irankiu savo reikalams. Idealizmas čia tėra virtęs sausu žodžiu.

Tikra vienybė vienu atveju, vienu gyvenime, gali reikšti gyva tikrovę, kitu atveju, kitu minima, gali likti bergždžia — pagal tai, ar jis turi gyvą idealistinių pagrindų ar ne.

Tikros vienybės pagrindas — idealistinis aukojimas savo savautės ateicių. Tikra vienybė yra visu kūrybinguju bendruomenės pajęgų sutelkimas jos idealams vykdymui. Esminė tikros vienybės žymė yra jos totališkumas. Tikroji vienybė atvira visoms kūrybiškai nusistačiusioms jėgomis: nepavydi jokiai kūrybingai pajęgai, nieko kūrybingo nekeikia ir nenorii išskirti, o tiktai visus sujungti vienangam darbui. Vienu žodžiu, tikroji vienybė — gyva tikrovė.

Kiek tokia gyva vienybė yra iš-

Devynios Azorų salos

Erdvė nusileisti ir pakilti iš Europos, Afrikos ir Amerikos

Pastaraisiais laikais Azorų salos pasidare politiškai, arba tūri geopolitiškai garsios, nes AJV pagal savo ekspansijos politika nukreipė į Azorų salos dėmesi, o portugalų vyravusybė, tikroji salų valdytoja, buvo priversta griebtis tam tikrų karo priemonių saloms apginti.

Anksčiau, t. y., prieš kara, Azorų salos buvo idomiausios laivyno žmonėms, o taip pat ir meteorologams. Plaukiant per vandenyną, labai daug reiškė Azorų sala São Miguel su savo uostu Ponto Belgado. Mokslo atžvilgiu Azorų salos buvo žinomas dėl oro slėgimo, kuris taikos metais dažnai buvo minimas. Azorų oro slėgmas buvo tartum koks rodiklis, nurodės dižiajai Europos daliai orą.

Šiandien būdingiausia, kad Azorų salų grupę sudaro devynios salos, sutelkiančios po-

skelbtus paminėtus duomenis, kad Azorų salų geopolitinė reikšmė yra didelė, juo labiau ta reikšmė padidėjo šandien, kai išplito oro susisiekimo tarnyba, nes

Azorų salos yra atramos taškas, keliaujant iš Europos į Ameriką ir antraip.

Nors salos yra nutole į vakarus per 1400 km nuo pietinio Europos žemyno pakraščio, tačiau salos priklauso Europos skraidymo erdvėi juo labiau, jei salų nuotolis nuo Amerikos pakraščio daug kartu didesnis. Todėl labai suprantama, jei Portugalija, kaip salų valdytoja, visomis pajęgomis priesiūs Amerikos pastangoms salas užimti ir jei taip pat Europa priesiūs Amerikos pastangoms išterpti salas į savo itakos sferą.

Nagrindėjant salas gyventojų atžvilgiu, tai salos yra tipiškiausiai ispanų

ir portugalų apgyventos.

Be to, tenka pasakyti, kad salų gyventojai išlaikę ypatingą iberų rasės charakterį. Ne vien rasės atžvilgiu pastebimi gryni ispanų portugalų tipai, bet taip pat ir gyvenimo būties, nes būties papročiai išlikti grynesni, negu jų anksčesnėje tévynėje. Moterys laikosi nuošalialiu nuo visuomenės, kaip buvo laikomasi senojoje Ispanijoje ir Portugalijoje. Cia labai reta pamatyti moterų gatvėje, nes dažniausiai moterys pasirodo namų balkonuose arba laikosi atskiruose, aptvertuose kiemuose. Papročiai, kurių portugalai ir ispanai laikėsi prieš penketą šimtų metų, išvykdami iš savo téviškės, tebesilaiko ir šandien. Todėl suprantama, kodėl Portugalija savo salų valdymo teises nori atlakytis ir kodėl rūpinasi ypatinga salų kariune apsauga.

Geologiškai salas nagrinėti reikštū perdaug atsitraukti nuo temos. Tačiau trumpai tenka pažiūrėti, kad šita salų erdvė yra vulkaninės kilmės, nes salas veikia pasyvus ir aktyvus ugniaukai, o dirva gana derlinga. Daugiausia yra auginama kava, arbata, apelsinai, bananai ir eukriniai batviniai.

Pagal šią gamybą eina ir judri prekyba. Todėl salų gyventojų gyvenimo lygis yra gana aukštas. Būdinga ir tai, kad salos yra turtingos be galio spalvingų ir balsinių paukščių. Todėl labai dažnai Azorų salos vadinamos čiulbančiomis salomis. Ypatingai tai pažebejo jūrininkai, nes pavėjui daroli nuo kranto girdėti malonus paukščių ulbesys.

(Feldz. Nr. 208).

Šios devynios salos, iš kurių didžiausios yra São Miguel ir Horta, vandenyno erdvėje yra išsidėstę per 400 km. Bendras salų ploto kiekis siekia 24.000 kv. km, o gyventojų skaičius — 250.000. Beveik nuo pusės tūkstančio metu salos yra valdomos portugalų ir, svarbiausia, jos yra ir gyvenamos portugalų ir ispanų, tačiau salos yra metis dažnai mažosiosse Azorų salose.

Léktuvų baze yra patapusi São Miguel sala, ypatangių pastaraisiais prieš karą metais, nes uostas Ponto Belgado buvo didžiausias per vandenyną skristi tarpininkas. Kai salose buvo pradėta vokiečių Lufthansos oro susisiekimo tarnyba, skristi į Peterburgą ir Šiaurės Ameriką, tai Azorų salos pasidare transatlantiniu skridimui atžvilgiu pirmos reikšmės salos.

Atsižvelgiant į aukščiau pa-

TEHERANAS. VIII. 27. DNB. Irano sostinė daro višiskai ramu išpūdį. Teherano gyventojai, kaip ir visada, višiskai drausmingai eina į savo darbą, nekreipdamiesi į bet kuriuos klaudinantius gandus. Matyt, kad gyventojai višiskai pasitiki gyvius, kuri visai užtikrina sostinės aprūpinimą.

Susisekimas gatvėje yra visai normalus. Pirmadienį popiet keli iš pietų atskridę léktuvai Teherano apylinkėse numetė lapelių, kuriuose tvirtinama, kad karo veiksmių vedamieji ne prieš Irano tautą, bet prieš vadinančią „vokiečių pavojų“. Vakare nuo 9 valandos

miestas buvo maždaug dvi valandas aptemdytas, tačiau koki nors išvykli neatsitiko. Patikimų naujų žinių iš šalies pašienių, taip pat apie pasitarimus antradienį tuojo popiet dar nebuvo.

VAŠINGTONAS. VIII. 26. DNB. Agentūros „United Press“ žinomis, iš patikimų šaltinių buvo pranešta, kad Jungtiniai Valstybės Amerikos Ramiojo vandenyno laivyna, galimas dalykas,

teiks anglams ir sovietams karo medžiagoms, jei pavyks anglių sovietų invazija į Iraną,

tačiau ryšiu grandinę, kuri nuo

Jungtinė Valstybių vakarinio pakraščio per Malajų valstybes ir Indiją eina iki Persų jūros ir iki Sovietų Sąjungos, išsiungsiąs pasuktinysis, jos narys, susitikus sovietams ir anglams Irane.

BERLIN. VIII. 27. DNB. Britų bombonešiai naktį į trečiadienį vakaninėje Vokietijoje numetė sprogstamųjų ir padegamųjų bombų. Karinio ūkio nuostolių nebuvo padaryta. Ligšiolinėmis žiniomis, du britų léktuvai buvo numušti.

BERLIN. VIII. 26. DNB. Šiandien popiet buvo višiskai sunaikintas 5 anglų bombonešių junginys, kuris nesėkmingai mėgino pulti Vokiečių jūroje plaukus į laivų vilkstine ir Helgolando salą. Jūrų artilerija numušė du puolusius bombonešius, naikintuvai — kiti tris junginio léktuvus.

Mirė Liudas Jakavičius (Lietuvanis)

Zinia apie Liudo Jakavičiaus (Lietuvanio) mirtį pasiekė dabar, kada neturime smulkesnių žinių apie jo gyvenimą. Tačiau keliais būržais tenka paminėti spaudos ir teatro darbuotojo gyvenimo keliai. Daugiau tenka kalbėti apie Liudo Jakavičiaus veiklą prieš Didžiųjų karų. Tada ir pasireiškė jo platesnė veikla. Po Didžiųjų karo Liudas Jakavičius turėjo užleisti vietą kitiems.

Svarbiausia, Liudas Jakavičius, atsidurė Rygoje ir gyvendamas Kataikų g. Nr. 20, turėjo savo kokygyną, o vėliau leido į savaitinį laikraštį „Rygos Naujienas“. Rodos, kad metiniams laikraščio prenumeratoriams duodavo jo paties, turba Lietuvanio, suredaguoja „Juokų kalendorių“. Liuda Jakavičių galima vertinti, kaip savo rūšies modernūji knygneši, kuris atnešė ir naudingų skaitymų ypač skatindamas žmones pradedėti skaityti.

Negalima nepaminėti, kad Liudas Jakavičius mėgo teatra, patys buvo aktorių ir režisierų, pagaliau „Žaislo“ draugijos pirmininkas, kuri Rygoje rūpinosi vaidybų reikalais. Be to, Liudas Jakavičius patys mėgdavo pamonomologuoti, pavažiuoti kur į svečius ir pasirodinti scenoje. Tai buvo mėgejų teatro aktorių, savo rūšies tarpininkas tarp neturėto tais laikais lietuvių profesionalinio aktoriaus ir vieną tarpą mūsų kultūros istorijoje vyrausio, pasakyti, klojiminių aktoriaus. Tačiau Rygos lietuvių išeivių tarpe, teatrinių Liudo Jakavičiaus veikla taip pat paliko savo padarinių. Čia taip pat kultūros istorikui, ypač išeivijos, teks pasakyti savo žodi.

Po Didžiųjų karo Liudas Jakavičius gyveno Šiauliuse ir kitose Lietuvos vietose.

Tai aplaimai buvo gana smagaus žmogus, niekados nesusimėnas, mėgstantis juokus ir žiūrimas. Todėl su žmonėmis veikti jam nebuvo sunku.

Atsišaukimas į bedarbius

Remiantis Rytų sričiu - (Ostland) išleistu darbo jėgai į arktinių paliepimų II b. sk. Reicho Komisaro š. m. rugpiūčio 15 d. II sk. b — šiuo raganinių darbo istaigoje registruoti sekantių darbo šakų asmenys:

I.

a) Statybos, medžio ir metalo apdirbimo šakose dirbę bedarbiai. — Bedarbiais laikomi ir tie, kurie šiuo metu yra paleisti neapmokamų atostogų. — Registruoti turi visi specialistai ir apmokyti bei neapmokyti šiose šakose dirbę asmenys. Ypatingai čia priklauso:

statyboje: dailidės, mūrininkai, valytojai, betonuotojai, dažytojai, stogų dengėjai, pagalbiniai statybos darbininkai, statybos inžinierai ir technikai,

medžio apdirbime: visų rūšių staliai, vežimų dirbėjai, lentpiūvių darbininkai ir pagalbiniai darbininkai,

metalo apdirbime: visi metalo gaminimo ir apdirbimo specialistai ir kiti prie to priklausa specialistai ir pagalbiniai darbininkai.

b) Visi taurėtojai, vyrai ir moterys moka vokiečių kalbą, neatsižvelgiant į tai, ar jie dabar yra bedarbiai, arba turi užsiemimą.

Šiu asmenų registracija eis šia tvarka (ji eina pagal pavardžių pirmąsias raides):

Raidės A iki D laike nuo 1 iki 3. IX. 1941 m.
E " I " 4 " 6. IX. "
K " P " 8 " 10. IX. "
Qu " Z " 11 " 13. IX. "

ganinga, geriausiai mums liūdija ją iškūnijusios nacionalsocialistinės Vokietijos pavyzdys. Iškūnelius yra tautinės vienybės šuki, vokiečių tauta greit ne tik gražino sau milijonus, pirma suraudonėjusi ir nuo jos idealu nutolus udarbininku, bet ir nugalejo ūkinis sunkumas ir žengia dideliu kultūriniu laimėjimu keliai.

Kasdieninėje pilkumoje, ypač jei ši dar giliai prisunkusi buržuazinio savanauškumo, vienybės minčiai gres' a pavoju netekti savo idealistinio pabrindo, kai tariant, išsigimti. Netekusi savo idealistinio pabrindo — nuolatinis asmeninių pajęgų skyrimo

bendruomenei, vienybė virsta bergždžiu žodžiu. Dar daugiau, vienybės mintis, netekdama idealistinio pabrindo, grėsia prarasti savo totalinį charakterį ir taip pasidaryti dar viena srove šalia daugelio kūtų. Toks vienybės žodžio minėjimas būtų jo piktnaudojimas. Būtent, tokia idealistinio pabrindo ne'ekusi vienybė, užuot kūrybines jėgas jungusi tarnauti bendruomenei, imtu ją pasijungti savo reikalamams, tarnavimams bendruomenei būtų nužemintas į bandymą išsilaikti. Tokia vienybė yra pavydi, nes labai dažnai mažiau pajęgi ir todėl samoninguai norinti izoliuoti irgi naudingas

pajęgas, ir nerviškai pilna neapykantos, nes amžinai bijanti, kad kas kitas neiškelty aikštēn tikrojus jas vertės.

Neieškant kitų pavyzdžių, tuo pat galvon ateina nelaimingojo atminimo pilsudskinė vienybė, dengusi tik šlėktų dvaru manieringuosius puotavimus.

Šiuo didingu vakarietiškosios istorijos momentu, kai visos europinės tautos telkia savo kūrybines pajęgas Didžiosios Vokietijos kuriamai naujai Europos ateiciai, ir mums pris